

LIETUVOS RESPUBLIKOS NEPAPRASTOSIOS PADĖTIES Į S T A T Y M A S

2002 m. birželio 6 d. Nr. IX-938
Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis Įstatymas nustato nepaprastosios padėties įvedimo pagrindus ir tvarką, laikiną fizinių asmenų naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimą, laikiną juridinių asmenų veiklos apribojimą, laikinus valstybės ir savivaldybių institucijų įgaliojimus nepaprastosios padėties metu, taip pat šių institucijų veiklos teisėtumo kontrolę ir nepaprastosios padėties atšaukimo tvarką.

2. Įstatymo nuostatų įgyvendinimas turi apsaugoti valstybės konstitucinę santvarką, užtikrinti visuomenės saugumą ir viešąją tvarką bei žmogaus teisių apsaugą nepaprastosios padėties metu.

2 straipsnis. Pagrindinės Įstatymo sąvokos

1. **Nepaprastoji padėtis** – ypatingas teisinis režimas valstybėje ar jos dalyje, leidžiantis taikyti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (toliau – Konstitucija) ir šiame Įstatyme nustatytus laikinus naudojimosi fizinių asmenų teisėmis ir laisvėmis apribojimus ir laikinus juridinių asmenų veiklos apribojimus.

2. **Nepaprastosios priemonės** – šio Įstatymo nustatyti laikino pobūdžio apribojimai, veiksmai, taikomi nepaprastosios padėties metu, siekiant pašalinti grėsmę konstitucinei santvarkai ar visuomenės rimčiai.

3. **Viešosios tvarkos apsaugos komendantūra** – valstybės institucija, sudaryta iš vidaus reikalų sistemos, Valstybės saugumo departamento pareigūnų, krašto apsaugos sistemos institucijų karių ir tarnautojų, kitų valstybės ir savivaldybių institucijų atstovų, siekiant užtikrinti visuomenės saugumą ir viešąją tvarką nepaprastosios padėties metu.

4. **Specialus leidimas** – viešosios tvarkos apsaugos komendantūros (apskrities viršininko ar savivaldybės mero) išduotas dokumentas, suteikiantis asmeniui ar transporto priemonei teisę būti tam tikru nustatytu laiku ir (ar) tam tikroje teritorijoje, kur yra įvesta nepaprastoji padėtis.

5. **Komendanto valanda** – paros laikas, kai teritorijoje, kurioje įvesta nepaprastoji padėtis, draudžiama būti viešose vietose be specialaus leidimo ir asmens dokumentų. Be specialaus leidimo teritorijoje, kurioje įvesta nepaprastoji padėtis, gali būti tik asmenys, išvardyti šio Įstatymo 22 straipsnio 2 dalyje.

6. **Ekstremali situacija** – padėtis, kuri atsiranda dėl gamtinio, techninio, ekologinio ar socialinio pobūdžio priežasčių ir sukelia staigų bei didelį pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai, turtui, gamtai arba lemia žmonių žūtį, sužalojimą ar didelius turtinius nuostolius.

7. **Rekvizicija** – atlygintinas negrąžintinas turto paėmimas iš savininko ar turto valdytojo visuomenės poreikiams, atlyginant turto vertę jo savininkui nedelsiant po nepaprastosios padėties atšaukimo.

3 straipsnis. Nepaprastosios padėties įvedimo pagrindas

1. Nepaprastoji padėtis gali būti įvedama, kai dėl valstybėje susidariusios ekstremalios situacijos kyla grėsmė Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai ar visuomenės rimčiai ir šios grėsmės neįmanoma pašalinti nepanaudojus Konstitucijoje ir šiame Įstatyme įtvirtintų nepaprastųjų priemonių.

2. Nepaprastoji padėtis gali būti įvesta, kai Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai ar visuomenės rimčiai kyla grėsmė, nustatyta šio straipsnio 1 dalyje, dėl kitose valstybėse atsiradusios ekstremalios situacijos.

4 straipsnis. Nepaprastosios padėties įvedimo teritorija

1. Nepaprastoji padėtis gali būti įvedama visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ar jos dalyje (atskiruose valstybės teritorijos administraciniuose vienetuose, pasienio ruože ar kitose valstybės teritorijos dalyse).

2. Teritorijos, kurioje įvesta nepaprastoji padėtis, ribos gali būti keičiamos Seimo nutarimu šio Įstatymo 6 straipsnyje nustatyta tvarka, tam tikroje valstybės teritorijos dalyje atsiradus arba išnykus šio Įstatymo 3 straipsnyje numatytiems nepaprastosios padėties įvedimo pagrindams.

5 straipsnis. Nepaprastosios padėties trukmė

1. Nepaprastosios padėties trukmė negali būti ilgesnė kaip 6 mėnesiai.

2. Nepaprastoji padėtis gali būti įvesta ne vieną kartą, tačiau kiekvienu atveju jos trukmė neturi viršyti šio straipsnio 1 dalyje nurodyto termino.

ANTRASIS SKIRSNIS NEPAPRASTOSIOS PADĖTIES ĮVEDIMO IR ATŠAUKIMO TVARKA

6 straipsnis. Sprendimo įvesti nepaprastąją padėtį priėmimas

1. Sprendimą įvesti nepaprastąją padėtį priima:

- 1) Seimo sesijos metu – Seimas, priimdamas atitinkamą nutarimą;
- 2) tarp Seimo sesijų – Respublikos Prezidentas, išleisdamas atitinkamą dekretą ir šaukdamas neeilinę Seimo sesiją Respublikos Prezidento sprendimui svarstyti. Seimas nutarimu gali patvirtinti ar panaikinti Respublikos Prezidento sprendimą. Seimo panaikintas Respublikos Prezidento sprendimas netenka galios.

2. Seimas, tvirtindamas Respublikos Prezidento sprendimą įvesti nepaprastąją padėtį, gali pakeisti jo nuostatas, sumažindamas ar padidindamas:

- 1) teritoriją, kurioje įvedama nepaprastoji padėtis;
- 2) nepaprastosios padėties trukmę;
- 3) nustatytų konstitucinių teisių ir laisvių apribojimus bei nepaprastųjų priemonių, kurios gali būti taikomos, mastą.

7 straipsnis. Nutarimo ar Respublikos Prezidento dekreto dėl nepaprastosios padėties įvedimo turinys

1. Nutarime ar Respublikos Prezidento dekrete dėl nepaprastosios padėties įvedimo turi būti nurodyta:

- 1) nepaprastosios padėties įvedimo pagrindas ir tikslas;
- 2) nepaprastosios padėties įvedimo teritorija ir trukmė, tiksliai nurodant jos įvedimo laiką (data ir valanda);
- 3) šio Įstatymo nustatyti naudojimosi Konstitucijos 22, 24, 25, 32, 35, 36 straipsniuose nurodytomis teisėmis ir laisvėmis apribojimai;
- 4) konkrečios taikomos nepaprastosios priemonės, nurodytos šio Įstatymo 28 straipsnyje;
- 5) ar įvedamas tiesioginis valdymas, ar steigiamos viešosios tvarkos apsaugos komendantūros, ar nepaprastosios padėties metu bus naudojama Lietuvos kariuomenė, mobilizacinis rezervas ir kitos pagal aplinkybes būtinos priemonės;
- 6) prireikus – siūlymas Vyriausybei panaudoti valstybės rezervą.

2. Respublikos Prezidento dekretas dėl nepaprastosios padėties įvedimo turi galią tik pasirašytas Ministro Pirmininko.

8 straipsnis. Respublikos Prezidento dekreto dėl nepaprastosios padėties įvedimo tvirtinimo tvarka

1. Respublikos Prezidento dekretas dėl nepaprastosios padėties įvedimo visoje valstybės teritorijoje, valstybės sostinėje ar daugiau kaip pusėje valstybės teritorijos administracinių vienetų pateikiamas svarstyti neeilinei Seimo sesijai per 24 valandas nuo jo paskelbimo, o kitais atvejais – ne vėliau kaip per 48 valandas nuo jo paskelbimo.

2. Neeilinė Seimo sesija turi prasidėti ne vėliau kaip šio straipsnio 1 dalyje nustatytu laiku.

9 straipsnis. Nepaprastosios padėties atšaukimas

1. Nepaprastoji padėtis atšaukiama, kai Seimas panaikina Respublikos Prezidento sprendimą įvesti nepaprastąją padėtį arba kai Seimas priima nutarimą dėl nepaprastosios padėties atšaukimo išnykus jos įvedimo pagrindams. Nutarimas dėl nepaprastosios padėties atšaukimo skelbiamas nedelsiant po jo priėmimo per visuomenės informavimo priemones ir įsigalioja įstatymų nustatyta tvarka. Apie nepaprastosios padėties atšaukimą privalo nedelsdamos pranešti visos visuomenės informavimo priemonės.

2. Kai baigiasi sprendime įvesti nepaprastąją padėtį nustatyta jos trukmė, laikoma, kad nepaprastoji padėtis yra atšaukta ir nesant atskiro sprendimo ją atšaukti.

10 straipsnis. Nutarimo ar Respublikos Prezidento dekreto dėl nepaprastosios padėties įvedimo paskelbimas ir įsigaliojimas

1. Nutarimas ar Respublikos Prezidento dekretas dėl nepaprastosios padėties įvedimo nedelsiant po jo priėmimo skelbiamas per visuomenės informavimo priemones ir įsigalioja įstatymų nustatyta tvarka. Apie nepaprastosios padėties įvedimą privalo nedelsdamos pranešti visos visuomenės informavimo priemonės.

2. Apie nepaprastosios padėties įvedimą nedelsiant informuojamos Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos užsienyje, taip pat užsienio valstybių diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos Lietuvos Respublikoje.

3. Apie nepaprastosios padėties įvedimą ir jos metu nustatytus naudojimosi žmogaus teisėmis ir laisvėmis apribojimus bei jų priežastis nedelsiant informuojamas Europos Tarybos generalinis sekretorius ir Jungtinių Tautų Organizacijos generalinis sekretorius.

4. Apie nepaprastosios padėties įvedimą ir jos metu nustatytus naudojimosi žmogaus teisėmis ir laisvėmis apribojimus bei jų priežastis nedelsiant informuojamos ir kitos Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių šalys arba depozitarijai, jeigu tai nustatyta tose sutartyse.

11 straipsnis. Nepaprastosios padėties atšaukimo paskelbimas

1. Apie nepaprastosios padėties atšaukimą informuojamos Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos užsienyje, užsienio valstybių diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos Lietuvos Respublikoje, Europos Tarybos generalinis sekretorius ir Jungtinių Tautų Organizacijos generalinis sekretorius.

2. Apie nepaprastosios padėties atšaukimą nedelsiant informuojamos ir kitos Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių šalys arba depozitarijai, jeigu tai nustatyta tose sutartyse.

TREČIASIS SKIRSNIS VALSTYBĖS VALDYMO YPATUMAI NEPAPRASTOSIOS PADĖTIES METU

12 straipsnis. Valstybės valdymo organizavimas nepaprastosios padėties metu

1. Nepaprastosios padėties metu visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje veikia Konstitucijos ir kitų įstatymų nustatytos bei nustatyta tvarka įsteigtos valstybės ir savivaldybių institucijos.

2. Įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka nepaprastosios padėties metu savivaldybės (savivaldybių) teritorijoje, kur nepaprastoji padėtis įvesta, gali būti įvestas tiesioginis valdymas, taip pat esant būtinumui sudarytos viešosios tvarkos apsaugos komendantūros.

13 straipsnis. Institucijos, užtikrinančios šio Įstatymo vykdymą

Nepaprastosios padėties įstatymo vykdymą tiesiogiai užtikrina ir kontroliuoja šios institucijos:

- 1) institucija, atsakinga už ekstremalios situacijos valdymą;
- 2) viešosios tvarkos apsaugos komendantūros;
- 3) apskričių viršininkai;
- 4) savivaldybių merai.

14 straipsnis. Institucija, atsakinga už ekstremalių situacijų valdymą

1. Įvedus nepaprastąją padėtį, institucija, atsakinga už ekstremalių situacijų valdymą, imasi visų reikalingų priemonių nepaprastosios padėties įvedimo tikslui pasiekti. Institucijos, atsakingos už ekstremalių situacijų valdymą, veikla apima visą valstybės teritoriją.

2. Institucija, atsakinga už ekstremalių situacijų valdymą, nedelsdama imasi šalinti ekstremalios situacijos priežastis, organizuoja žmonių ir jų turto apsaugą; iškilus būtinybei, organizuoja gyventojų evakuaciją iš gaivalinių nelaimių, katastrofų ar ginkluotų veiksmų zonos, suteikia kitą reikalingą neatidėliotiną pagalbą. Institucija, atsakinga už ekstremalių situacijų valdymą, visais įmanomais būdais stengiasi sušvelninti ekstremalią situaciją ir pašalinti jos sukeltus padarinius.

3. Prireikus institucija, atsakinga už ekstremalių situacijų valdymą, nepaprastosios padėties tikslams pasiekti steigia viešosios tvarkos apsaugos komendantūras ir koordinuoja jų veiklą. Prireikus institucija, atsakinga už ekstremalių situacijų valdymą, į pagalbą gali pasitelkti ir kitoms valstybės institucijoms pavaldžias tarnybas bei techniką ir joms vadovauti.

4. Nepaprastosios padėties metu institucijai, atsakingai už ekstremalių situacijų valdymą, vadovauja Vyriausybės skiriamas asmuo. Jis užtikrina operatyvų vadovavimą visai šios institucijos veiklai. Institucijos, atsakingos už ekstremalių situacijų valdymą, vadovo pagal savo kompetenciją duoti teisėti nurodymai ir išleisti įsakymai yra privalomi visoms valstybės ir savivaldybių institucijoms, apskrities viršininkams, savivaldybių merams, viešosios tvarkos apsaugos komendantūroms bei fiziniams ir juridiniams asmenims. Asmenys, nevykdantys šios institucijos nurodymų arba įsakymų, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

5. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos institucijos įgaliojimus ir funkcijas nustato šis Įstatymas ir šios institucijos nuostatai. Institucijos, atsakingos už ekstremalių situacijų valdymą, steigėjas yra Vyriausybė. Ši institucija veikia pagal Vyriausybės patvirtintus nuostatus.

15 straipsnis. Viešosios tvarkos apsaugos komendantūros

1. Šio Įstatymo 3 straipsnyje nurodytai grėsmei Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai ar visuomenės rimčiai pašalinti, valstybės ir savivaldybių institucijų darbui koordinuoti taikant Įstatymo nustatytas nepaprastąsias priemones visoje valstybės teritorijoje ar jos dalyje (atskiruose valstybės teritorijos administraciniuose vienetuose, pasienio ruože ar kitose valstybės teritorijos dalyse) nepaprastosios padėties metu gali būti įsteigtos viešosios tvarkos apsaugos komendantūros (toliau – komendantūros).

2. Komendantūros yra pavaldžios institucijai, atsakingai už ekstremalių situacijų valdymą.

3. Komendantūrų darbą organizuoja ir jų veiklai vadovauja institucijos, atsakingos už ekstremalių situacijų valdymą, vadovo teikimu Ministro Pirmininko paskirtas vyriausiasis komendantas. Vyriausiasis komendantas skiria komendantūrų komendantus.

4. Komendantūroje dirbantys valstybės ir savivaldybių institucijų darbuotojai yra tiesiogiai pavaldūs tos komendantūros komendantui ir privalo vykdyti visus jo teisėtus nurodymus bei įsakymus.

5. Komendantų teisėti nurodymai ir įsakymai dėl šiame Įstatyme nustatytų priemonių siekiant užtikrinti žmonių gyvybės, sveikatos ir turto, taip pat valstybės konstitucinės santvarkos apsaugą, garantuoti viešąją tvarką bei visuomenės rimtį nepaprastosios padėties metu yra privalomi visiems toje teritorijoje esantiems fiziniams ir juridiniams asmenims, taip pat apskričių viršininkams ir savivaldybių merams. Asmenys, nevykdantys komendantų teisėtų nurodymų ir įsakymų, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

6. Komendantūros šio Įstatymo nustatytais atvejais gali išduoti specialius leidimus.

7. Komendantūrų steigimą, jų kompetenciją bei veiklos tvarką nustato šis Įstatymas ir Vyriausybės patvirtinti Viešosios tvarkos apsaugos komendantūrų nuostatai.

16 straipsnis. Apskrities viršininkas, savivaldybės meras

1. Šio Įstatymo normų vykdymą valstybės teritorijos administraciniuose vienetuose užtikrina ir už tai yra tiesiogiai atsakingi apskričių viršininkai bei savivaldybių merai (išskyrus atvejus, kai savivaldybės teritorijoje įvedamas tiesioginis valdymas).

2. Apskrities viršininkas, savivaldybės meras įgyvendina institucijos, atsakingos už ekstremalių situacijų valdymą nurodytose vietose, nurodymus, organizuoja stichinių nelaimių, avarių, masinių neramumų likvidavimo, paieškos ir gelbėjimo darbus bei taiko kitas nepaprastosios padėties priemones.

3. Savivaldybių merų veiksmus įgyvendinant nepaprastosios padėties priemones koordinuoja konkrečios apskrities viršininkas.

4. Apskrities viršininko, savivaldybės mero teisėti nurodymai bei įsakymai dėl žmonių gyvybės gelbėjimo, jų sveikatos ir turto apsaugos, viešosios tvarkos ir visuomenės rimties užtikrinimo nepaprastosios padėties metu yra privalomi visoms toje teritorijoje esančioms valstybės ir savivaldybių institucijoms, fiziniams bei juridiniams asmenims. Šio Įstatymo 15 straipsnio 5 dalyje nurodyti komendantų nurodymai apskričių viršininkams ir savivaldybių merams yra privalomi.

5. Asmenys, nevykdantys teisėtų apskrities viršininko, savivaldybės mero nurodymų arba įsakymų, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

6. Jei nepaprastosios padėties metu komendantūros nėra steigiamos, apskričių viršininkai ir savivaldybių merai turi teisę išduoti specialius leidimus, taip pat nustatyti privalomuosius darbus, nurodytus šio Įstatymo 27 straipsnyje.

17 straipsnis. Kariuomenės ir mobilizacinio rezervo panaudojimas nepaprastosios padėties metu

1. Nepaprastosios padėties metu prireikus įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka gali būti panaudojama Lietuvos kariuomenė ir mobilizacinis rezervas.

2. Karinių vienetų veiksmus nepaprastosios padėties metu Respublikos Prezidento leidimu koordinuoja institucijos, atsakingos už ekstremalių situacijų valdymą, vadovas.

KETVIRTASIS SKIRSNIS

NAUDOJIMOSI TEISĖMIS IR LAISVĖMIS APRIBOJIMAI BEI KITOS NEPAPRASTOSIOS PRIEMONĖS. JŲ NUSTATYMO IR TAIKymo TVARKA NEPAPRASTOSIOS PADĖTIES METU

18 straipsnis. Naudojimosi konstitucinėmis teisėmis ir laisvėmis apribojimų bei nepaprastųjų priemonių panaudojimo nustatymas

1. Naudojimosi Konstitucijos 22, 24, 25, 32, 35, 36 straipsniuose nustatytais teisėmis ir laisvėmis apribojimą bei nepaprastųjų priemonių panaudojimą nustato Seimas arba Respublikos Prezidentas, vadovaudamiesi Konstitucija, šiuo ir kitais įstatymais, atsižvelgdami į grėsmės konstitucinei santvarkai, visuomenės rimčiai laipsnį ir pobūdį, kitų aplinkybių ir sąlygų visumą bei galimybes greičiausiu būdu pašalinti grėsmę, sumažinti ją bei jos sukeltus padarinius.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimas ir šio Įstatymo 28 straipsnyje nustatytos nepaprastosios priemonės gali būti naudojamos tik tiek, kiek to reikalauja padėties kritiškumas. Naudojamasi kitomis žmogaus teisėmis ir laisvėmis apriboti draudžiama.

3. Įvesti naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimai negali prieštarauti Lietuvos Respublikos įsipareigojimams pagal tarptautinę teisę.

19 straipsnis. Žmogaus teisės naudotis privataus gyvenimo neliečiamumu apribojimas

Nutarime dėl nepaprastosios padėties įvedimo ar atitinkamame Respublikos Prezidento dekrete gali būti numatyta, kad nepaprastosios padėties metu asmenų pašto siuntų, dokumentų siuntų, pašto perlaidų bei jų dokumentų slapta kontrolė gali būti atliekama ir techninės priemonės specialia tvarka panaudojamos be teismo sprendimo, jei nėra galimybės gauti teismo sprendimo įstatymų nustatyta tvarka. Šiuos veiksmus atlikti turi teisę tik operatyvinės veiklos subjektai, kvotos ir tardymo organai.

20 straipsnis. Žmogaus teisės naudotis būsto neliečiamumu apribojimas

1. Nutarime dėl nepaprastosios padėties įvedimo ar atitinkamame Respublikos Prezidento dekrete gali būti numatyta, kad nepaprastosios padėties metu, siekiant pašalinti ekstremalios situacijos padarinius ar užtikrinti visuomenės saugumą ir viešąją tvarką, komendantūros pareigūnai turi teisę bet kuriuo paros laiku įeiti į asmens būstą be jo sutikimo.

2. Institucijos, atsakingos už ekstremalių situacijų valdymą, vadovas, komendantai turi teisę panaudoti būstą komendantūros pareigūnams, asmenims, pasitraukusiems iš savo gyvenamųjų vietų, apgyvendinti užtikrinant šių būstų gyventojams galimybę toliau gyventi šiuose būstuose arba perkelti gyventojus į kitus gyventi tinkamus būstus. Nepaprastajai padėčiai pasibaigus, būsto savininko reikalavimu šiais veiksmais padaryta žala atlyginama įstatymų nustatyta tvarka.

21 straipsnis. Teisės reikšti savo įsitikinimus, ieškoti informacijos ir ją gauti ar skleisti apribojimas

1. Nutarime dėl nepaprastosios padėties įvedimo ar atitinkamame Respublikos Prezidento dekrete gali būti numatyta, kad ieškoti, gauti, skleisti informaciją apie ekstremalią situaciją arba valstybės institucijų ir pareigūnų, komendantūrų veiksmus leidžiama tik atitinkamų valstybės institucijų vadovo sutikimu ar leidimu.

2. Nepaprastosios padėties metu, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, gali būti apribota asmens teisė gauti valstybės institucijų turimą apie jį informaciją.

3. Komendantūrų komendantai kontroliuoja, kaip laikomasi šiame straipsnyje nustatytų apribojimų. Jei nepaprastosios padėties metu komendantūros nėra steigiamos, apskričių viršininkai ir savivaldybių merai kontroliuoja, kaip laikomasi šiame straipsnyje nustatytų apribojimų.

22 straipsnis. Laisvės kilnotis apribojimas

1. Nutarime dėl nepaprastosios padėties įvedimo ar atitinkamame Respublikos Prezidento dekrete gali būti numatyta, kad įvedus nepaprastąją padėtį visoje valstybės teritorijoje ar jos dalyje asmenys neturi teisės be specialaus leidimo pakeisti savo nuolatinės gyvenamosios vietos, išskyrus atvejus, kai pasitraukiama iš nepaprastosios padėties teritorijos arba šie asmenys evakuojami.

Leidimus pakeisti nuolatinę gyvenamąją vietą nepaprastosios padėties metu išduoda komendantūrų komendantai, o jeigu komendantūros nesteigiamos – apskričių viršininkai arba savivaldybių merai.

2. Specialaus leidimo nereikia Respublikos Prezidentui, Seimo nariams, Vyriausybės nariams, taip pat atitinkamoje teritorijoje savo įgaliojimus vykdančioms apskričių viršininkams, savivaldybių tarybų ir valdybų nariams, merams, savivaldybių kontrolieriams, seniūnams, teisėjams, vidaus reikalų sistemos ir prokuratūros pareigūnams, krašto apsaugos sistemos institucijų kariams ir tarnautojams, Valstybės saugumo departamento, Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnams.

23 straipsnis. Atvykimo į Lietuvos Respubliką tvarka nepaprastosios padėties metu

1. Įvedus nepaprastąją padėtį, gali būti sustabdomos Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatos, leidžiančios atvykti į Lietuvos Respubliką be vizų.

2. Įvedus nepaprastąją padėtį, gali būti apribotas tam tikros rūšies ar kategorijos transporto priemonių, asmenų vykimas ar prekių (daiktų) gabenimas per valstybės sieną arba laikinai uždaryti tam tikri pasienio kontrolės punktai.

3. Nepaprastosios padėties metu gelbėjimo pajėgos vyksta per valstybės sieną supaprastinta tvarka pagal Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis arba Vyriausybės nustatytą tvarką.

24 straipsnis. Teisės vienytis į politines partijas, politines organizacijas, visuomenines organizacijas ar asociacijas ribojimas

1. Nutarime dėl nepaprastosios padėties įvedimo ar atitinkamame Respublikos Prezidento dekrete gali būti numatyta, kad politinių partijų ir politinių organizacijų, visuomeninių organizacijų ar asociacijų, veikusių iki nepaprastosios padėties įvedimo, veikla šio Įstatymo nustatyta tvarka gali būti ribojama arba sustabdoma, jei dėl jų veiklos kyla grėsmė Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai ar visuomenės rimčiai.

2. Nutarime dėl nepaprastosios padėties įvedimo ar atitinkamame Respublikos Prezidento dekrete gali būti numatyta, kad nepaprastosios padėties metu asmenims draudžiama vienytis į politines partijas ir politines organizacijas, visuomenines organizacijas ar asociacijas, jei dėl jų veiklos kyla grėsmė Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai ar visuomenės rimčiai.

3. Sprendimus dėl šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytų apribojimų visoje valstybės teritorijoje priima vyriausiasis komendantas, o valstybės teritorijos dalyje – atitinkamos teritorijos komendantūros komendantas. Jeigu komendantūros nesteigiamos, sprendimus dėl šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytų apribojimų priima institucijos, atsakingos už ekstremalių situacijų valdymą, vadovas.

25 straipsnis. Teisės rinktis į susirinkimus apribojimas

Nutarime dėl nepaprastosios padėties įvedimo ar atitinkamame Respublikos Prezidento dekrete gali būti numatyta, kad nepaprastosios padėties metu susirinkimai viešose vietose, išskyrus organizuojamus valstybės institucijų ar pareigūnų ir komendantūrų, draudžiami siekiant apsaugoti valstybės ar visuomenės saugumą, viešąją tvarką, žmonių gyvybę ir sveikatą.

26 straipsnis. Asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų turėjimas

Nepaprastosios padėties metu asmenys su savimi visada privalo turėti asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus. Asmenys, neturintys su savimi asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų, gali būti sulaikomi, kol bus nustatytas asmens tapatumas, bet ne ilgiau kaip 24 valandoms.

27 straipsnis. Privalomieji darbai nepaprastosios padėties metu

Vyriausiasis komendantas ar komendantai pagal savo kompetenciją nepaprastosios padėties metu darbingiems asmenims gali nustatyti privalomuosius gelbėjimo darbus, siekiant evakuoti

gyventojus, gelbėti juos bei turtą, ir šių darbų organizavimo tvarką. Jeigu komendantūros nėra steigiamos, privalomuosius darbus nepaprastosios padėties metu gali nustatyti apskričių viršininkai ir savivaldybių merai. Už tokius darbus gali būti atlyginama teisės aktų nustatyta tvarka.

28 straipsnis. Nepaprastosios padėties metu taikomos nepaprastosios priemonės

Nepaprastosios padėties metu gali būti taikomos šios nepaprastosios priemonės:

- 1) valstybės rezervo naudojimas įstatymų nustatyta tvarka;
- 2) strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių, valstybinės reikšmės ir rizikos objektų sustiprinta (ginkluota) apsauga;
- 3) valstybės sienos apsaugos sustiprinimas arba valstybės sienos priedanga;
- 4) draudimas išduoti leidimus ribotos civilinės apyvartos ginklams įsigyti bei jais prekiauti, taip pat laikyti šaunamuosius ginklus, šaudmenis, sprogstamąsias, radioaktyvias, nuodingąsias ir kitokias pavojingas medžiagas ar priemones, sprogmenis, laikinas jų paėmimas iš Lietuvos gyventojų, įstaigų ir organizacijų (išskyrus krašto apsaugos sistemos institucijų karių ir tarnautojų, prokuratūros, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Valstybės saugumo departamento, vidaus reikalų sistemos pareigūnus, Ginklų fondą prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Kalėjimų departamentą prie Teisingumo ministerijos ir Muitinės departamentą prie Finansų ministerijos bei Lietuvos banką);
- 5) transporto priemonių (išskyrus specialios paskirties transporto priemones, šalinančias neigiamus padarinius teritorijoje, kurioje įvesta nepaprastoji padėtis, ir turinčias specialius leidimus) judėjimo apribojimas;
- 6) komendanto valandos įvedimas;
- 7) draudimas be specialaus leidimo atvykti į teritoriją, kurioje įvesta nepaprastoji padėtis, arba pakeisti nuolatinę gyvenamąją vietą;
- 8) užsieniečių buvimo ir tranzito per Lietuvos Respublikos teritoriją apribojimas, jų priežiūros bei vizų režimo sugriežtinimas;
- 9) nustatant leidimų tvarką, ne ūkinės veiklos ir privačių suėjimų, į kuriuos susirenka daugiau nei 50 žmonių, ribojimas;
- 10) transporto priemonių ir asmenų bei jų багаžo tikrinimas siekiant surasti ir paimti neteisėtai laikomus šaunamuosius ginklus, šaudmenis, sprogstamąsias, radioaktyvias, nuodingąsias ir kitokias pavojingas medžiagas bei priemones, nustatyti bei sulaikyti įstatymų pažeidėjus, užtikrinti viešąją tvarką ir visuomenės rimtį, apsaugoti gyventojų gyvybę, sveikatą ir turtą;
- 11) Vyriausybės nustatyta tvarka transporto priemonių ar kito turto laikinas atlygintinas panaudojimas arba rekvizicija siekiant užkirsti kelią itin pavojingiems bei sunkiems padariniams arba jiems likviduoti, žmonių gyvybei, sveikatai ar turtui gelbėti;
- 12) nepaprastosios padėties metu teritorijoje įvedamas medicininis ar veterinarinis karantinas;
- 13) laikinas gyventojų perkėlimas (evakuacija) iš nepaprastosios padėties teritorijos;
- 14) ypatingas maisto produktų bei kitų būtiniausių prekių paskirstymas (tiekimas) nepaprastosios padėties teritorijoje esantiems arba evakuotiems gyventojams;
- 15) esant būtinumui, laikinas įmonių, kitų juridinių asmenų darbo režimo pakeitimas, jų ūkinės veiklos pertvarkymas gelbėjimo ir atstatymo darbams atlikti. Už šiuos darbus gali būti atlyginama teisės aktų nustatyta tvarka;
- 16) asmenų sulaikymas įstatymų nustatyta tvarka, siekiant užkirsti žmonių užkrečiamųjų ligų plitimą, šių asmenų hospitalizavimas ir izoliavimas bei gydymas. Ligoninių ir asmenų, įtariamų, kad serga, turėjusių sąlytį su sergančiu asmeniu, ligos sukėlėjo nešiotoju ar sukėlėjus perduodančiais veiksniais, bei sukėlėjų nešiotojų priverstinio hospitalizavimo, izoliavimo ir gydymo ypatumus nustato įstatymai.

PENKTASIS SKIRSNIS TEISĖTUMO GARANTIJOS IR KONTROLĖ NEPAPRASTOSIOS PADĖTIES METU

29 straipsnis. Teisės normų taikymo ypatumai nepaprastosios padėties metu

1. Nepaprastosios padėties metu galioja Lietuvos Respublikos įstatymai, išskyrus šio Įstatymo nustatytas išimtis.
2. Nepaprastosios padėties metu negali būti keičiama Konstitucija.
3. Nepaprastosios padėties metu pagal galimybes turi būti mažinama jos trukmė, taip pat naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimai, nepaprastųjų priemonių kiekis bei intensyvumas. Šios nuostatos ir papildomi apribojimai ar nepaprastosios priemonės gali būti pradėti taikyti tik priėmus atitinkamą Seimo nutarimą ar Respublikos Prezidento dekretą atitinkamai šio Įstatymo 7 ir 18 straipsniuose nustatyta tvarka.
4. Teisės aktai, reglamentuojantys konkrečios nepaprastosios padėties nuostatas, jai pasibaigus netenka galios.

30 straipsnis. Seimo vykdoma nepaprastosios padėties kontrolė

Seimas nepaprastosios padėties parlamentinę kontrolę vykdo šiame ir kituose įstatymuose nustatyta tvarka. Prireikus Seimas sudaro specialią nepaprastosios padėties kontrolės komisiją – Seimo stebėtojus ir nustato jų įgaliojimus.

31 straipsnis. Respublikos Prezidento ir Vyriausybės vykdoma nepaprastosios padėties kontrolė

Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė nepaprastosios padėties kontrolę vykdo per Vidaus reikalų ministeriją, Krašto apsaugos ministeriją, Valstybės saugumo departamentą ir kitas valstybės kontrolės bei priežiūros institucijas, taip pat per instituciją, atsakingą už ekstremalių situacijų valdymą, komendantūras, koordinuodami ir kontroliuodami jų veiklą vykdam priemonės susidariusiai padėčiai normalizuoti, gyventojų teisėms ir teisėtiems interesams, konstitucinei santvarkai ar visuomenės rimčiai užtikrinti.

32 straipsnis. Teisingumo vykdymas ir teismų veikla nepaprastosios padėties metu

1. Nepaprastosios padėties metu teisingumą vykdo teismai. Steigti teismus su ypatingais įgaliojimais draudžiama.
2. Valstybės ir savivaldybių institucijų bei kitų pareigūnų, turinčių administracinius įgaliojimus, veiksmai nepaprastosios padėties metu įstatymų nustatyta tvarka gali būti skundžiami teismui.
3. Valstybės ir savivaldybių institucijų, taip pat komendantūrų komendantų kišimasis į teisėjų ar teismų veiklą užtraukia įstatymų nustatytą atsakomybę.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

33 straipsnis. Atsakomybė už šio Įstatymo pažeidimus

Asmenys, pažeidę šio Įstatymo reikalavimus, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

34 straipsnis. Pasiūlymas Vyriausybei

Pasiūlyti Vyriausybei per 6 mėnesius nuo Įstatymo įsigaliojimo peržiūrėti galiojančius įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su šio Įstatymo nuostatomis, ir prireikus priimti atitinkamus jų pakeitimus ar parengti naujų teisės aktų projektus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS